

- Οι άνθρωποι, που ζούσαν στις κατακτημένες περιοχές, τι να απέγιναν άραγε;
 - Αυτοί, παιδιά μου, έζησαν ένα δράμα.
 - Ο φίλος μου ο Γρηγόρης μου έχει πει ότι η οικογένεια του παππού του έφυγε αμέσως για την Ελλάδα και μετά για την Αμερική.
 - Αυτό έκαναν οι περισσότεροι.
 Κι όσοι αποφάσισαν να μείνουν, αναγκάστηκαν να φύγουν αργότερα. Σήμερα μόνο 493 παραμένουν εγκλωβισμένοι στα κατεχόμενα, ενώ τον Αύγουστο του 1974 υπήρχαν γύρω στους 20.000 κατοίκους.

Πολύ σημαντικές ήταν οι συνέπειες της εισβολής στους ανθρώπους. Υπολογίζεται ότι 200.000 άνθρωποι αναγκάστηκαν ν' αφήσουν τα σπίτια τους. Πολλοί έφυγαν για την Ελλάδα και το εξωτερικό. Οι νεκροί της ελληνοκυπριακής πλευράς υπολογίζονται σε τουλάχιστον 900 άτομα. Ο αριθμός των τραυματιών ήταν μεγαλύτερος. Περίπου 2.500 ήταν οι αιχμάλωτοι, που μεταφέρθηκαν στις φυλακές της Τουρκίας. Οι αιχμάλωτοι, που απελευθερώθηκαν σταδιακά σε ομάδες, επέστρεψαν με βαθιά ψυχικά τραύματα.

- Παρατηρώντας τις φωτογραφίες μπορείτε να περιγράψετε τις σκέψεις και τα συναισθήματα των ανθρώπων που έζησαν την καταστροφή;

Ερείπια. Η έκφραση των ματιών αυτού του αγοριού μπροστά στη συμφορά κυριαρχεί στα μάτια αναρίθμητων άλλων παιδιών της Κύπρου.

Περισσότερο γνωστό είναι το θέμα των ελληνοκύπριων αγνοουμένων. Τριάντα χρόνια μετά την εισβολή, αγνοείται η τύχη περίπου 1.474 ανθρώπων. Ήταν άντρες, γυναίκες ακόμη και παιδιά, που εξαφανίστηκαν κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων ή ακόμα και στη διάρκεια της αιχμαλωσίας τους. Το δράμα των ανθρώπων αυτών—αν κάποιοι είναι ακόμη ζωντανοί—και των συγγενών τους, συνεχίζεται, παρά τις υποσχέσεις για διερεύνηση του θέματος.

Με κάθε διαθέσιμο μέσο οι Ελληνοκύπριοι εγκαταλείπουν τα σπίτια τους και τις περιουσίες τους.

Πρόσφυγες από τα κατεχόμενα στα αντίσκηνα.

Περίπου 1619 Ελληνοκύπριοι εξακολουθούν να είναι αγνοούμενοι.

-Αλήθεια, καταλάβατε ποιοι ήταν οι αγνοούμενοι;

- Από τα σχέδια των παιδιών μπορείτε να καταλάβετε πώς ο πόλεμος επηρέασε την παιδική ψυχή;

Σχέδιο κοριτσιού από την Δ΄ Τάξη Δημοτικού Σχολείου της Κερύνειας, πριν από την τουρκική εισβολή.

-Πες μας τώρα τι έγινε στο τέλος; Πώς τελείωσε αυτός ο πόλεμος;
-Μόνο οι στρατιωτικές επιχειρήσεις σταμάτησαν. Το πρόβλημα όμως δεν έχει λυθεί ακόμη. Ας διαβάσουμε παρακάτω για να δούμε τι συμφωνίες έγιναν κατά καιρούς.

Σχέδιο αγοριού από την Ε΄ Τάξη Δημοτικού Σχολείου του Πέρα Χωρίου Νήσου, μετά την τουρκική εισβολή.

Πολλές συζητήσεις ξεκίνησαν για το Κυπριακό, από το 1974, και εξής.

Οι πρώτες συνομιλίες, τον Αύγουστο του 1974, απέτυχαν.

Έτσι πραγματοποιήθηκε η δεύτερη φάση των στρατιωτικών επιχειρήσεων του Αττίλα. Τρεις νέοι κύκλοι συνομιλιών, το 1975, οδήγησαν σε συμφωνίες για ανθρωπιστικά θέματα, εγκλωβισμένους και αγνοούμενους, που η τουρκοκυπριακή πλευρά δεν εφάρμοσε. Οι μοναδικές περιπτώσεις που υπήρξε συμφωνία μεταξύ των δύο πλευρών στο Κυπριακό ήταν το 1977 και το 1979. Το 1977, η ελληνοκυπριακή πλευρά πρότεινε διαπεριφερειακή ομοσπονδία. Σύμφωνα με αυτή την πρόταση, 20% του εδάφους θα βρισκόταν υπό τουρκοκυπριακή διοίκηση. Η τουρκοκυπριακή πλευρά προέβλεπε λύση δύο κρατών με χαλαρή σύνδεση μεταξύ τους.

- Απ' ό,τι καταλαβαίνω η Τουρκία φρόντιζε μόνο για τα δικά της συμφέροντα.
- Σωστά κατάλαβες. Αλλά προχώρησε ακόμη περισσότερο. Δημιούργησε κράτος στις κατακτημένες περιοχές.
- Και όλοι οι άλλοι που έπαιρναν μέρος στις συζητήσεις τι έκαναν;
- Δεν το αναγνώρισαν, βέβαια, αλλά παρ' όλ' αυτά εξακολουθεί να υπάρχει.
- Ας συνεχίσω, όμως.

Οι τρεις αντιπροσωπεΐες των Εγγυητριών Δυνάμεων, κατά την πρώτη διάσκεψη της Γενεύης.

- Μήπως ο θάνατος του Μακάριου δυσκόλεψε τα πράγματα;
- Ίσως, αν και όσοι ανέλαβαν μετά χειρίστηκαν το θέμα όσο καλύτερα μπορούσαν.
- Για να δούμε τη συνέχεια.

Στις 3 Αυγούστου 1977, πέθανε ο Μακάριος. Η δεύτερη συμφωνία μεταξύ Σπύρου Κυπριανού – Ραούφ Ντεκτάς έγινε, στις 18-19 Μαΐου 1979. Οι δύο πλευρές συμφώνησαν να δώσουν προτεραιότητα στο θέμα της επανεγκατάστασης Ελληνοκυπρίων στην Αμμόχωστο με τη βοήθεια του Ο.Η.Ε. Αυτή η συμφωνία δεν υλοποιήθηκε ποτέ. Τον Ιούνιο του 1980 υπήρξε συμφωνία για επανάληψη των συνομιλιών. Οι διεργασίες αυτές δεν οδήγησαν πουθενά. Το αποτέλεσμα ήταν η ανακήρυξη του ψευδοκράτους, στις 15 Νοεμβρίου 1983. Η εκλογή του Γιώργου Βασιλείου στην προεδρία, το 1988, έδωσε νέα ώθηση στις προσπάθειες επίλυσης του Κυπριακού. Οι πρωτοβουλίες, όμως, που ανέλαβε ο νέος πρόεδρος δεν απέφεραν αποτελέσματα, καθώς η τουρκοκυπριακή πλευρά δεν αποδέχτηκε συζητήσεις.

Η Κυπριακή Δημοκρατία υπέβαλε, στις 4 Ιουλίου 1990, αίτηση για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.). Η τουρκοκυπριακή πλευρά απείλησε να εποικήσει την κλειστή περιοχή της Αμμοχώστου. Το 1991, οι προσπάθειες, λόγω και του πολέμου στον Περσικό Κόλπο, σταμάτησαν. Το 1992, κατατέθηκε νέο ολοκληρωμένο σχέδιο λύσης. Η Δέση Ιδεών του Μπούτρος Γκάλι, Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, προέβλεπε επιστροφή εδαφών 6% στην ελληνοκυπριακή πλευρά. Όμως οι συνομιλίες, που έγιναν στη Νέα Υόρκη, δεν έφεραν αποτέλεσμα. Ο Γλαύκος Κληρίδης εξελέγη πρόεδρος της Κύπρου. Την περίοδο αυτή και μέχρι το 1999, έγιναν αλλεπάλληλες προσπάθειες με συμμετοχή των Η.Π.Α. για να λυθεί το Κυπριακό.

Ο Μπουλέντ Ετσεβίτ, πρωθυπουργός τότε της Τουρκίας (δεύτερος από αριστερά, στην πρώτη σειρά), και ο Φινλανδός ομόλογός του Πάαβο Λιπόνεν (τέταρτος) στο Συμβούλιο Κορυφής στη φιλανδική πρωτεύουσα Ελσίνκι, 11 Δεκεμβρίου 1999.

Ο Ρ. Ντενκτάς ζήτησε την αναγνώριση του ψευδοκράτους, την απόσυρση αίτησης της κυπριακής ένταξης στην Ε.Ε. και την άρση του οικονομικού εμπάρκο προς το ψευδοκράτος. Η Σύνοδος Κορυφής της Ε.Ε. στο Λουξεμβούργο αποφάσισε, ωστόσο, την έναρξη διαπραγματεύσεων με την Κύπρο για την ένταξή της στην Ε.Ε. και απέρριψε την υποψηφιότητα της Τουρκίας. Η Τουρκία αντέδρασε. Η πορεία της Κύπρου προς την ένταξη και οι ευρωπαϊκές φιλοδοξίες της Τουρκίας δημιούργησαν νέα δεδομένα. Τον Ιούνιο του 1999, η ομάδα των G8 των οχτώ πιο ισχυρών χωρών του κόσμου, κάλεσε τα εμπλεκόμενα μέρη να ξαναρχίσουν συνομιλίες. Το Δεκέμβριο, στη σύνοδο κορυφής της Ε.Ε. στο Ελσίνκι σταμάτησε το ελληνικό βέτο στην υποψηφιότητα της Τουρκίας και αποσυνδέθηκε η ενταξιακή πορεία της Κύπρου στην Ε.Ε. από την επίλυση του Κυπριακού.

- Πρόσεξες ότι έγιναν προσπάθειες για να μπει η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση;
- Ναι, αλλά δεν κατάλαβα πώς αυτό θα μπορούσε να λύσει το πρόβλημα;
- Πέρα από τη διεθνή αναγνώριση που θα είχε το κράτος θα πετύχαινε και τη συμπαράσταση των άλλων κρατών μελών που θα πίεζαν την Τουρκία να βρεθεί μια λύση.
- Τότε γιατί δεν έγινε τίποτα;
- Γιατί η Τουρκία με τη στάση της πέτυχε, τελικά, να μην συνδεθούν τα δύο θέματα.

Τον Νοέμβριο του 2002 κατατέθηκε το πρώτο σχέδιο Κόφι Ανάν. Ήταν το πρώτο ολοκληρωμένο κείμενο επίλυσης του Κυπριακού. Στη συνέχεια, αναθεωρήθηκε και έγινε προσπάθεια τον Δεκέμβριο στην Κοπεγχάγη να υπογραφεί συμφωνία με βάση το αναθεωρημένο σχέδιο. Η προσπάθεια απέτυχε. Όμως οι συνομιλίες ξανάρχισαν με στόχο να συζητηθούν αλλαγές επί του σχεδίου Ανάν. Στο μεταξύ στις προεδρικές εκλογές νικητής αναδείχτηκε

ο Τάσος Παπαδόπουλος. Ο Κόφι Ανάν προσκάλεσε τις δύο πλευρές σε συνομιλίες στη Χάγη, οι οποίες όμως κατέληξαν σε αδιέξοδο, καθώς ο Ρ. Ντενκτάς επέμεινε στις γνωστές του θέσεις. Στις 10 Φεβρουαρίου, οι δύο άντρες συναντήθηκαν στη Νέα Υόρκη. Εκεί, ο Τάσος Παπαδόπουλος έκανε σαφές ότι το σχέδιο θα υποβληθεί σε δημοψήφισμα μόνο αν υπάρξει συμφωνία των δύο πλευρών και ο Ρ. Ντενκτάς συμφώνησε. Οι συνομιλίες για τη λύση του Κυπριακού στη βάση του σχεδίου Ανάν αποφασίστηκε να ξεκινήσουν στη Λευκωσία.

Η Κύπρος στην Ε.Ε. με την υπογραφή αντίστοιχης Συνθήκης στις 16 Απριλίου 2003.

Συνεχίστηκαν στη Λουκέρνη της Ελβετίας όπου ο Κόφι Ανάν κάλεσε τις ενδιαφερόμενες πλευρές να συζητήσουν σύμφωνα με όσα είχαν συμφωνηθεί στη Νέα Υόρκη. Εκεί τους παρέδωσε το αναθεωρημένο, για άλλη μια φορά, σχέδιο το οποίο θα υποβαλλόταν σε

δημοψήφισμα. Ο πρόεδρος Τάσσο Παπαδόπουλος σε διάγγελμά του, όμως, κάλεσε τον κυπριακό λαό να απορρίψει το σχέδιο Ανάν στο δημοψήφισμα. Πραγματικά στις 24 Απριλίου 2004, οι Ελληνοκύπριοι απέρριψαν το σχέδιο, ενώ οι Τουρκοκύπριοι το αποδέχτηκαν. Κατά την περίοδο που ακολούθησε και μέχρι σήμερα δεν υπήρξαν σημαντικές εξελίξεις. Έτσι το πρόβλημα παραμένει άλυτο και το χάσμα μεταξύ των δύο πλευρών αγεφύρωτο.

- Θυμάμαι τις συζητήσεις που γίνονταν τότε. Το σχέδιο βελτιωνόταν συνέχεια και όλοι είχαμε πιστέψει ότι αυτή τη φορά θα βρεθεί οπωσδήποτε μια λύση. Τελικά απογοητευτήκαμε.
- Μετά από τόσα χρόνια πιστεύετε πως τελικά θα γίνει κάτι;
- Το ελπίζω, παιδιά μου.

Η εκπαίδευση στην Κύπρο

Όταν ήρθαν οι Άγγλοι στην Κύπρο, το 1878 και για τα πρώτα 53 χρόνια της Αγγλοκρατίας, είχαν εφαρμόσει φιλελεύθερη πολιτική στα εκπαιδευτικά πράγματα του νησιού. Η πολιτική αυτή άλλαξε μετά την εξέγερση των Ελληνοκυπρίων το 1931. Στη Μέση Εκπαίδευση, η νέα εκπαιδευτική πολιτική περιορίστηκε κυρίως σε δυο μέτρα. Πρώτον στην προσπάθεια επέκτασης της διδασκαλίας της αγγλικής γλώσσας. Δεύτερον στην ίδρυση ενός πρότυπου αγγλικού σχολείου μέσης εκπαίδευσης του English School στη Λευκωσία. Η Ορθόδοξη Εκκλησία της Κύπρου προσπάθησε να αποτρέψει ανάμειξη των Άγγλων στη Μέση Εκπαίδευση, επειδή η ίδια κατάρτιζε τους εκκλησιαστικούς, πολιτικούς ηγέτες αλλά και την κοινωνική ελίτ της χώρας.

- Αλήθεια, γιατί οι Άγγλοι ήθελαν να ελέγχουν τη Μέση Εκπαίδευση και οι Κύπριοι αρνήθηκαν να δεχτούν αυτό τον έλεγχο;

Ο κυπριακός λαός απέρριψε την ξένη επιχορήγηση και δήλωσε ότι θα διατηρήσει όλα τα σχολεία της Μέσης Εκπαίδευσης με δίδακτρα, εράνους και συνδρομές. Μ' αυτό τον τρόπο οι Κύπριοι προσπάθησαν να προστατέψουν το ήθος των παιδιών. Οι καθηγητές αναγκάστηκαν να περιορίσουν τις αποδοχές τους για να κρατηθούν τα Γυμνάσια. Έτσι δεν ήταν μόνο πνευματικοί ηγέτες αλλά και αγωνιστές. Το Γυμνάσιο ύψωσε την ελληνική σημαία στα προπύλαιά του και στις αίθουσές του κυριαρχούσε το πνεύμα της ελευθερίας. Πρωτοπόρο σ' αυτόν τον αγώνα υπήρξε το Παγκύπριο Γυμνάσιο Λευκωσίας.

Το Παγκύπριο Γυμνάσιο.

- Αλήθεια τι σας θυμίζει
η αρχιτεκτονική του κτηρίου
του Παγκύπριου Γυμνασίου;

Το Παγκύπριο Γυμνάσιο είναι το αρχαιότερο σχολείο Μέσης Εκπαίδευσης της Κύπρου και το παλαιότερο από όλα τα εκπαιδευτήριά της. Στον χώρο όπου λειτουργούσε η σχολή, γνωστή ως «Ελληνομουσεϊόν» από το 1753, ιδρύθηκε το 1812, νέο σχολείο από τον Εθνομάρτυρα Αρχιεπίσκοπο Κύπρου Κυπριανό, που ονομάστηκε «Ελληνική Σχολή». Με πρωτοβουλία του Αρχιεπισκόπου Σωφρονίου, το 1893, το σχολείο εξελίχθηκε σε εξατάξιο Γυμνάσιο. Αυτό αναγνωρίστηκε από την Ελληνική Κυβέρνηση ως ισότιμο με τα σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης της Ελλάδας. Το 1896, μετονομάστηκε σε Παγκύπριο Γυμνάσιο. Υπήρξε για δεκαετίες πρότυπο σχολείο για όλη την Κύπρο και ένα από τα σημαντικότερα εκπαιδευτήρια του Ελληνισμού.

Η εκπαίδευση στην Κύπρο παρέμεινε στα χέρια των κοινοτήτων μέχρι το 1961. Λόγω της απουσίας πανεπιστημίου στην Κύπρο, οι Ελληνοκύπριοι απόφοιτοι των σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης ήταν υποχρεωμένοι να αναζητούν ανώτερες σπουδές στο εξωτερικό. Η χώρα που προσφερόταν για τέτοιες σπουδές ήταν η Ελλάδα, τόσο για γλωσσικούς, όσο και για οικονομικούς λόγους. Η ελληνική κυβέρνηση φρόντιζε να καταστήσει την επιλογή των ελληνικών πανεπιστημίων ακόμα πιο ελκυστική, με την παροχή του δικαιώματος ελεύθερης εισόδου στα ελληνικά πανεπιστήμια, στους απόφοιτους των αναγνωρισμένων εξατάξιων σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης της Κύπρου. Η αναγνώριση αυτή μπορούσε να εξασφαλιστεί μόνο αν οι σχολές ακολουθούσαν το ίδιο αναλυτικό πρόγραμμα με τα σχολεία της

Ελλάδας. Αυτό εξηγεί γιατί η Κύπρος είχε μέχρι το 1960 βασικά κλασική Μέση Εκπαίδευση, όπως ακριβώς και η Ελλάδα. Εξαιτίας, όμως, των οικονομικών σχέσεων με την Αγγλία, η αγγλική γλώσσα είχε αποκτήσει ιδιαίτερα μεγάλη οικονομική, επικοινωνιακή και πολιτιστική σημασία για τους Κύπριους. Αυτό πρακτικά επέβαλλε τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στα ελληνοκυπριακά σχολεία και μάλιστα με αυξημένες ώρες διδασκαλίας. Το 1989 ιδρύθηκε πανεπιστήμιο στην Κύπρο. Το πανεπιστήμιο δεν είναι κοινοτικό αλλά διακοινοτικό και οι επίσημες γλώσσες διδασκαλίας είναι η ελληνική και η τουρκική. Το πρότυπό του, επίσης, δεν είναι τα ελληνικά πανεπιστήμια αλλά τα ευρωπαϊκά και τα αμερικάνικα. Με την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. την 1η Μαΐου 2004, η εκπαίδευση της Κύπρου άρχισε να ανεξαρτητοποιείται από εκείνη της Ελλάδας. Όλες οι ενδείξεις πείθουν, πως υπάρχουν σήμερα στην Κύπρο όλες οι προϋποθέσεις για αξιοποίηση των μεγάλων προοπτικών της νέας εποχής, που έχει αρχίσει με την ένταξη του νησιού στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Ενας πολύ γνωστός και αναγνωρισμένος κύπριος ποιητής είναι ο Κώστας Μόντης. Μπορείτε να βρείτε και να διαβάσετε δικά του ποιήματα;

Ακούστε το cd του Γιώργου Νταλάρα με μελοποιημένα ποιήματα για την Κύπρο.

Σχεδιάστε έναν χρονολογικό πίνακα με τις προσπάθειες που έγιναν για να επιλυθεί το Κυπριακό Ζήτημα

Δείτε την ταινία του Μιχάλη Κακογιάννη, *Ατίλας '74*, και του Λάμπρου Παπαδημητράκη, *Θέκλας Κίττου, Κύπρος η άλλη πραγματικότητα*.